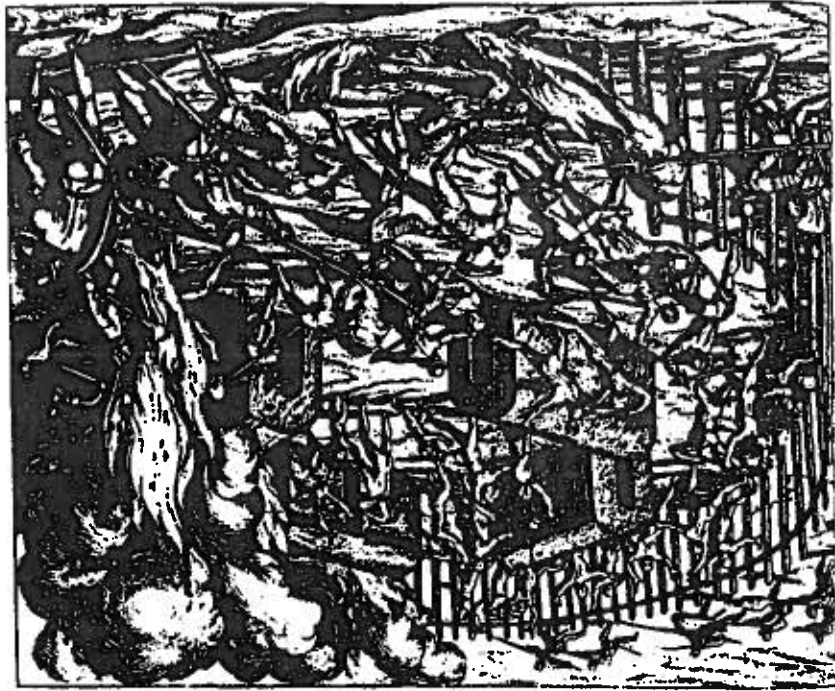

Billede fra Columbus' soldater myrder ubeværgende indianere.

at Columbus rejse ville kunne bringe dem i kontakt med jødiske lande i Asien. Vigtigt var det også, at Columbus skulle have herredømmet over de fundne områder. Endelig slår Wicseenthal fast, at Columbus havde en hebraisk tolk med; hvad skulle han med ham, hvis det ikke var for at komme i kontakt med jødiske folk.

Desværre var det for sent for de spanske jøder, som havde sidste frist til at forlade Spanien, samme dag som Columbus drog afsted mod Indien. Fra denne dag havde Den spanske Inkvisition frie hænder over for den jødiske befolkning i Spanien.

12. Christopher Columbus' brev af 15. februar 1493

Ved sin tilbagekomst til Europa i foråret 1493 skrev Columbus en kort beretning om rejens forløb. Columbus gjorde sig store anstrengelser for at bevise, at det rent faktisk var Indien han havde fundet. Denne beretningen blev sendt til mindst fem personer, bl.a. den spanske konge og dronning og den jødiske købmand, Santangel, som havde støttet Columbus. Beretningen blev - i modsætning til hans skibsjournal (logbogen) - ikke holdt hemmeligt allerede i april 1493 blev den trykt, og i løbet af få måneder var den udbredt over det meste af Vesteuropa.

Min Herre!

Da jeg ved, at De vil glæde Dem over den store sejr, som Herren har gjort min rejse til, skriver jeg dette brev til Dem, hvoraf De vil erfare, at jeg på 33 dage sejlede fra De kanariske Øer til Indien med den flåde, som de højt betømmede herskere, vor Konge og Dronning, gav mig. Jeg opdagede mange øer befolkede med utallige menne-

Billede anbragt på titelbladet af et flyveblad udgivet i Firenze kort efter Columbus' hjemkomst fra Amerika. Kong Ferdinand sidder på sin trone et stenbæst fra Columbus' flådestig i det nye land. Indianerne virker venlige og imødekomme - de hjælper sågar med at trække Columbus' skibe i land.

sker, og jeg har med højtidelig kundgørelse og udfoldelse af den kongelige fane taget dem i besiddelse i Majestæternes navn uden at møde nogen modstand.

Da jeg kom til Jauna", fulgte jeg kysten mod vest, og den viste sig at være så udstrakt, at jeg mente, det måtte være provinsen Kathai" på fastlandet. Da der hverken var store eller små byer ved kysten, men kun ganske små landsbyer, hvis indbyggere jeg ikke kunne komme i kontakt med, fordi de flygtede med det samme, fortsatte jeg på den samme kurs, overbevist om, at jeg på et eller andet tidspunkt ville støde på større eller mindre byer. Da jeg havde sejlet mange leagues (1 league = ca. 6 km) konstaterede jeg, at der ikke viste sig nogen forandring, og da kysten dre-

Thomas Ohrt: De store opdagelser (Syshime 2001)

nordpå, besluttede jeg at lægge kursen mod syd (...)

Nogle indfødte, som jeg tidligere havde taget til fange, lod mig forstå, at dette land kun var en ø, og derfor fulgte jeg kysten mod øst så langt som 107 leagues til den pynt, hvor øen endte. Herfra så jeg mod øst en anden ø omkring 18 leagues borte, og jeg gav med det samme den ø navnet "Espanola".

Jeg sejlede over til den og fulgte dens nordkyst østpå, ligesom jeg tidligere havde fulgt Juanas. Jeg tilbagelegde på denne måde 188 leagues i lige linje. Alle øerne er ganske vist uhyre frugtbare; men denne ø er dog den mest frugtbare. Øen har mange naturlige havne langs sine kyster, og de lader sig ikke sammenligne med andre havne, jeg kender. Der er ligeledes mange gode og store floder, hvilket er enestående. Øen hæver sig højt over havet med mange bjergkæder og meget høje tinder; ganske anderledes end på Tenerifa. De er alle meget smukke og har tusinde forskellige former; alle bjergene er lette at bestige og de er bevoget med træer af tusinde arter; de er så høje, at de synes at nå himlen. Jeg har fået at vide, at træerne aldrig mister blade, og det tror jeg gerne for jeg så dem lige så grønne og smukke, som de er i Spanien i maj. Nogle af dem blomstrede, nogle bar frugter, og atter andre befandt sig på et andet stadium i overensstemmelse med deres natur. Nattergalen sang sammen med fugle af tusinde andre arter i november måned, da jeg var der. Der er seks eller otte slags palmer, som er vidunderlige at betragte på grund af deres pragtfulde forskellighed, og dette gælder også de øvrige træer, frugter og planter. På øen findes skønne små fyrreskove, meget store og frugtbare slægt og honning, og der er mange slags fugle og

94 Hispaniola (Haiti).

Illustrationen stammer fra en af de mange udgaver af det brev, som Columbus sendte hjem om fundet af det nye land. Udgaven her er fra et brev, som Columbus sendte til Santangel, der havde støttet bans 1. rejse. Det er udgivet i Schweiz i 1490'erne. På billedet ses nogle af de øer, som Columbus bevandede, at han havde fundet og navngivet. I alt mente han at der var over 700 øer.

frugter. Øen har metalminer og en talrig befolkning.

Espanola er simpelthen vidunderlig. Bjergene og slatterne er så dejlige og så velegnede til opdyrkning, til opdræt af kvæg af enhver art og til anlæggelse af byer og landsbyer. Øens naturlige havne er så gode, at man skal have set dem for at tro det. Det samme gælder floderne, der er talrige, store og med fint vand, og de fleste af dem indeholder guld. Træer, frugter og planter er meget forskellige fra Juanas og der findes mange krydderier og store miner med guld og andre metaller.

Befolkningen på øen såvel som på

andre øer jeg har været og fået efterretninger om, går uden tøj – både mænd og kvinder. De går lige så nøgne rundt, som de er kommet til verden. Dog dækker nogle af kvinderne et enkelt sted på deres krop med et blad eller med et bomuldsnet, som de laver til dette formål. De har hverken jern, stål eller våben, og de er heller ikke egnede til at bruge dem. Dette skyldes ikke, at de ikke er velstøbte og godt byggede, men at de er ganske usædvanligt frygtsomme. De ejer ikke andre våben end spyd lavet af bambus, der er hugget i såtiden, og til hvis ende de fastgør en lille tilsiddet pind. De vover dog ikke at gøre brug af disse, for det er sket mange gange, at jeg har sendt to eller tre mænd i land til en by for at få kontakt med dem, og utallige indfødte er kommet til, men så snart de har set mine mænd nærme sig, er de flygtet, og det så hastigt, at en far end ikke ventede på sin søn. Dette skyldes ikke, at vi har behandlet dem dårligt, tværtimod, hvert eneste sted jeg har været og fået kontakt med dem, har jeg givet dem noget af det, jeg havde, f.eks. tøj og mange andre ting uden at få noget til gengæld. Men sådan er de nu, uheldigdeligt frygtsomme.

De indfødte er ikke afgudsdyrkere. De har slet ingen religion. De tror, at al magt og godhed er i himlen, og de var helt overbeviste om, at jeg med disse skibe og deres besætninger var kommet fra himlen; i den tro modtog de mig overalt, så snart de havde overvundet deres frygt. Denne deres tro skyldes ikke, at de er uvidende, for de er tværtimod meget intelligente, og de besjeler alle disse farvande og er forbløffende velorienterede. Nej, grunden er, at de

95 Den nordlige del af Cuba; heraf navnet Havana.

96 Byen Collioure ved Middelhavet på grænsen mellem Frankrig og Spanien og byen

aldrig før har set folk med tøj, så store skibe som vores.

Så snart jeg kom til Indien, tog jeg på den første ø, jeg fandt, nogle indfødte til fange, for at de kunne lære af os og samtidig give mig oplysninger om alt, hvad der fandtes i disse egne. De lærte snart at forstå os og vi dem, enten ved hjælp af ord eller tegn, og de har vist sig at være meget nyttige. De indfødte, jeg har med mig nu, er stadigvæk af den opfattelse, at jeg er kommet ned fra himlen, til trods for at vi igennem lang tid har været i nær berøring med hinanden.

Der er ikke stor forskel på befolkningen på alle disse øer, hverken i udseende, optræden eller sprog; tværtimod forstår de alle hinanden, hvilket er interessant, såfremt Deres Højhed beslutter sig for at omvende disse indfødte til vores hellige tro, hvilket de synes meget tilbøjelige til.

Jeg har allerede fortalt, hvorledes jeg sejlede 107 leagues i lige linje fra vest til øst langs øen Juanas kyst, og derfor kan jeg sige, at denne ø er større end England og Skotland tilsammen; for ud over disse 107 leagues kyststrækning findes der endnu to provinser mod vest, hvortil jeg ikke nåede. Den ene af disse provinser kaldes "Avan", og her lever der mennesker med haler. Jeg har forstået på de indianere, som følger med mig, og som kender disse øer, at de to provinser strækker sig over mindst 50 eller 60 leagues.

Den anden ø, Espanola, måler i omkreds mere end hele Spanien fra Collioure langs kysten til Fuenterrabia i Vizcaya, for jeg har sejlet 188 store leagues langs øens kyst i lige linje fra vest til øst. Det er et ønskeland, som

Fuenterrabia i provinsen Vizcaya ved den spansk-franske grænse ved Atlanterhavet, d.v.s. den samlede spanske kyststrækning.

Kort over Mellemamerika

man aldrig vil forlade, når man først har lært det at kende. Jeg har taget det hele i besiddelse på Deres Højheders vegne, og det er alt sammen rigere udstyret fra naturens hånd, end jeg kan sige. Jeg har det hele i min magt, således at Deres Højheder kan herske over disse egne, ganske som De regerer kongeriget Kastilien og ligeså enevældigt.

Men især vil jeg fremføre, at jeg på Espanola har annekteret en stor by, der er yderst velbeliggende og godt placeret for en udnyttelse af guldminerne og for deltagelse i et udbytterigt handels-samkvem såvel med fastlandet som med storkhanens rige.⁹⁷ I byen, som jeg har givet navnet "Villa de Navidad"⁹⁸ har jeg ladet opføre et fæstningsanlæg og et fort, som skulle være fuldført på nuværende tidspunkt. Jeg har efterladt tilstrækkeligt med mandskab til løsning af denne opgave. Disse mænd har jeg udrustet med håndvåben og artilleri samt med forsyninger til mere end et års forbrug. Desuden har jeg efterladt en fusta (en båd med årer) og en skibsbygger, der kan bygge flere fartøjer. Jeg har sluttet et så varmt venskab med kongen af dette land, at han var stolt af at kalde mig sin broder og at behandle mig sådan. Og selv om han skulle ændre holdning og blive fjendtlig stemt

over for mit folk, så kender hverken han eller hans undersåtter til, hvad våben betyder. Som jeg tidligere har fortalt, går de alle nøgne rundt og er de mest frygsomme mennesker i verden. De mænd jeg har efterladt der, vil i sig selv være i stand til at ødelægge hele landet, og den udgør således ikke nogen trussel mod dem, hvis de forstår at styre sig selv.⁹⁹

Jeg har indtryk af, at det er skik på alle disse øer, at mændene kun har en kvinde; dog må deres hvedinge og konger have op til tyve koner. Det forekommer mig, at kvinderne arbejder mere end mændene. Jeg har ikke kunnet finde ud af, om de respekterer den private ejendomsret, men jeg fik det indtryk, at alle havde andel i alt, hvad hver enkelt af dem ejede. Dette gjaldt især spiselige ting.

På disse øer er jeg hidtil ikke stødt på menneske-uhyrer, hvilket mange ventede. Tværtimod er hele befolkningen særdeles velskabt. De indfødte ligner ikke negrene i Guinea; de har langt, løkket hår, og der, hvor de er født, har solens stråler ikke en sådan styrke. Men solen har alligevel megen magt, skønt øerne ligger 26° nord for ækvator.¹⁰⁰ På disse øer er der høje bjerge, og vinteren er meget kold; men de indfødte er vant

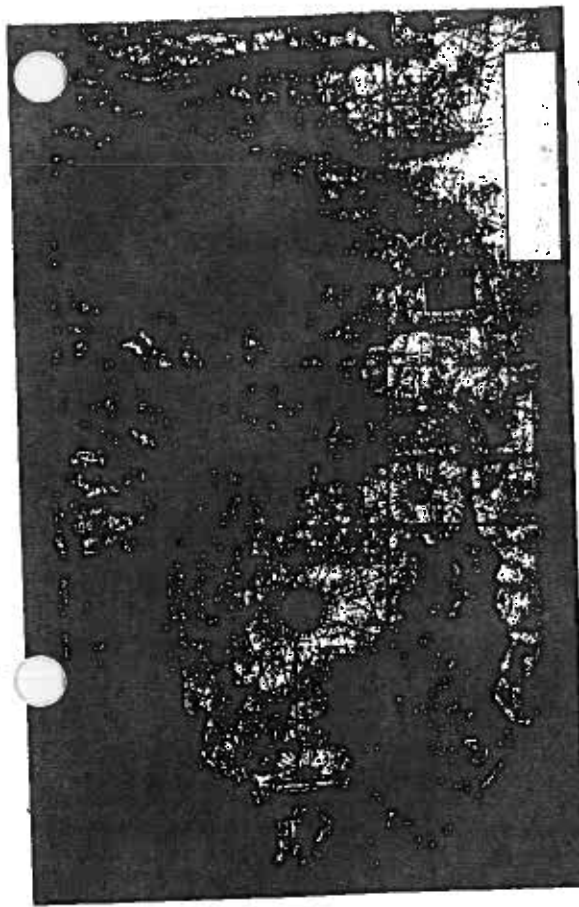
for var det let for indianerne at udrydde dem, da Columbus forlod landet.

100 Øerne ligger i virkeligheden betydeligt nærmere ækvator, nemlig mellem 20 og 21° nordlig bredde.

97 Marco Polo Kina.

98 Omtrent hvor byen Cap Haitien i dag ligger.

99 Det var netop, hvad de efterladte spaniere ikke forstod - de sloges indbyrdes og der-

Juan de la Cosas' verdenskort fra 1500. Spanieren la Cosas deltog i Columbus' første og anden rejse, og hans kort er det ældste bevarede kort, der viser opdagelserne i Den Nye Verden. Sammenlignet med Cantinos' verdenskort er la Cosas beskrivelse af Afrika og Indien ikke nær så fyldstærende. Han koncentrerer sig især om atlantiske områder. Indien og Ceylon ser ud til at være taget fra Ptolemæus' verdenskort og placeringen af demarkationslinjen lemler ikke portugiserne mange muligheder i Den nye Verden.

til at klare sig under disse forhold, og desuden spiser de kød, der er meget stærkt krydret. Jeg er ikke stødt på nogen uhyrer, ej heller har jeg hørt om nogen bortset fra dem, der findes på øen "Quaris", der er den anden ø, man møder, når man sejler til Indien. Beboerne anses for at være grusomme, og de spiser menneskekød. De har mange kabner, som de bruger til strejftog rundt mellem alle de indiske øer, og de røver og plyndrer, hvor de kan komme afsted med det. De adskiller sig ikke fra de ørige indfødte i legemsbygning, men de har for vane at bære håret langt ligesom kvinder, og de bruger buer og pile af

bambusrør, i enden af pilen er der en lille træspids, idet de ikke kender til jern. De er grusomme i forhold til de øvrige indfødte, som er utrolig fej; men jeg regner ikke mere med dem end med de øvrige. Det er disse vilde, der har kontakt med kvinderne på "Matinino", der er den første ø, man møder på vejen fra Spanien til Indien; her findes der ikke en eneste mand. Disse kvinder udfører ikke kvindearbejde, men bruger buer og pile af bambusrør, som de allerede nævnte, og de beskytter deres kroppe med plader af kobber, et materiale de har rigeligt af på en anden ø, der er større end

hold i virkeligheden. Quaris er blevet identificeret som Dominica eller Maria Galante. Matinino med Martinique - alle i øgruppen De små Antiller.

101 Som så ofte hos Columbus er det vanskeligt at skelne mellem myter og virkelighed. Kannibalisme fandtes i Vestindien, men var ikke kun begrænset til en ø. Historien om kvindesamfundet på Matinino har næppe

Enola, har man fortalt mig, at der findes mennesker uden hår. Her findes også guld i utrolige mængder. Fra denne såvel som de andre øer medbringer jeg indfødt som vidner.

Jeg vil slutte med at gøre opmærksom på – og her taler jeg kun om det, der er opnået på denne hastigt gennemførte rejse – at jeg, som Deres Højhed vil kunne se, kan give dem så meget guld, de måtte ønske, hvis blot Deres Højheder vil yde mig en smule støtte. Om kort tid vil jeg kunne give Deres Højheder lige så mange krydderier og lige så meget bomuld, som de måtte befale; ligeledes så meget mastsiks¹⁰² som De vil forlange indskibet, og som hidtil kun har kunnet findes i Grækenland på øen Chios, hvorfra det sælges til den pris, som det måtte passeres ejere at forlange¹⁰³, og lige så meget aloë¹⁰⁴ som De forlanger indskibet, samt så mange slaver, som De måtte ønske, og som vil blive taget blandt af gudsdyrkerne. Jeg mener også at have fundet rabarber og kanel, og jeg vil finde tusinde andre værdifulde ting, som de folk, jeg har efterladt derude, vil opdag. Jeg har nemlig ikke ladet mig opholde på noget tidspunkt, hvor vinden har tilladt mig at sejle, undtagen ved byen Navidad, og da var det for at efterlade den befæstet og forsynet. Dog kunne jeg have udrettet langt mere, så fremt skibene havde tjent mig, som jeg med rette kunne have forventet.¹⁰⁵

Dette er tilstrækkeligt. Således skænker den evige Gud, Vorherre, dem, der går Hans veje, sejr i forhavender, der synes umulige, og sådan forekom i sandhed denne rejse at være. For selv om der er blevet talt og skrevet om

disse land, så vil blot gæsteri uden nogen form for selvsyn, og det hele bestod blot i, at de, som hørte om dem, hovedsageligt lyttede og snarene anså dem for at være en fabel end for at have noget som helst med virkeligheden at gøre. Da nu vor berømmelige Konge og Dronning og Deres navnkundige riger ved Vor Frelses hjælp har vundet sejr i et så betydeligt anliggende, så bør hele kristenheden juble og feste og lovprise Den hellige Treenighed og med mange bønner takke først for den store oplyselse, som de vil opnå ved-at omvende så mange folkeslag til vor hellige tro, og dernæst for de timelige goder, som ikke blot Spanien, men hele den kristne verden i fremtiden vil nyde godt af.

Dette er en kort beretning om rejserens begivenheder. Skrevet på karavelen ud for De kanariske Øer¹⁰⁶ den 15. februar i året 1493.

13. Tordesillas-traktaten 1494

I kilden trækkes den nye skillelinje mellem den spanske og de portugisiske verden og striden om de nye opdagelser i Amerika bilægges. Traktaten viser, hvorledes skillelinjen helt fysisk blev lagt midt ude i Atlanterhavet. Kilden er skrevet i et højtravende kancellisprog med utallige gentagelser, som oftest er blevet fjernet i oversættelsen, men her er lidt af det højtidelige forsøgt bevaret. Afsnit 2 og 4, der fortæller, at man naturligvis afleverer lande, som man opdager i modpartens områder, tilbage til modparten, er ikke medtaget. Man må frit sejle i hinandens have, blot skibene har kurs mod egne områder.

102 Harpiks, der bla. anvendes i medicinske præparater.

103 Dette må opfattes som en kritik af investorerne. Materialet har ikke været godt nok.

106 En skrivfejl; Columbus befandt sig ud for Azorene.

Derefter blev det besluttet af de ovennævnte repræsentanter for førnævnte Konge og Dronning af Kastilien, Aragonien, Sicilien, Granada osv. og af den førnævnte Konge af Portugal og Algarve, osv. at ...

1) ... der eksisterer en vis kontrovers mellem de førnævnte Kongelige, igen nem deres repræsentanter med hensyn til hvilke lande af alle de lande, der er blevet opdaget i havet op til i dag, på datoen for denne traktat, der hører til hvilke af de ovennævnte parter. Derfor, for at skabe fred og enighed og for at bevare slægtskabet og kærligheden mellem de ovennævnte, er det Højhedernes store glæde, igennem ovennævnte repræsentanter, der handler i deres navn og i kraft af deres magt, beskrevet heri, at indgå en pagt og blive enige om en grænse eller lige linje bestemt og trukket nord og syd, fra pol til pol, i det bemeldte ocean, fra den arktiske til den antarktiske pol. Denne grænse eller linje skal trækkes i en lige linje, som sagt før, i en afstand af 370 leagues vest for Cap Verde-øerne, beregnet på grundlag af grader, eller på hvilken som helst anden måde, som bliver anset for at være den bedste og hurtigste, forudsat at afstanden ikke vil blive større end sagt før. Og alt land, både øer og fastland, der allerede er fundet og opdaget, eller som vil blive fundet og opdaget herefter, af Kongen af Portugal og hans skibe på denne side af den ovennævnte linje, mod øst i enten nordlig eller sydlig breddegrad, på den østlige side af grænsen, under forudsætning af at denne grænse ikke overskrides, skal tilhøre og forblive i den portugisiske konges og hans efterfølgere besiddelse (herefter følger den samme formulering for det spanske kongepar).

3) Ligeledes, for at den ovennævnte linje eller grænse ved den omtalte deling skal blive så lige og så nøjagtig som

muligt i forhold til den nævnte afstand på 370 leagues vest for Cap Verde-øerne, som tidligere fastlagt, har repræsentanterne for begge parter været enige i og akcepteret, at inden for de næste ti måneder straks efter datoen for denne traktat, skal de udsende to eller fire karaveller, et eller flere skibe fra hver part, alt efter hvad de i enighed synes er nødvendigt. Disse skibe skal mødes ved De kanariske Øer på dette tidspunkt, og hver af de ovennævnte parter skal medsende lodser, astrologer, sømænd, og andre nødvendige folk.

Der skal være samme antal mennesker på begge sider, og nogle af de nævnte lodser, astrologer og sømænd, som er sendt af Kongen og Dronningen af Kastilien, Aragonien, o.s.v., og som er erfarne, skal tages ombord i Kongen af Portugal og Algarves' skibe. (Og omvendt). De skal være af samme antal, således at de sammen i det mest fordelagtige lys må studere og undersøge havet, kursen, vindene og solens og den nordlige breddegrads grader. Udlægningen af de førnævnte leagues skal ske, således at bestemmelsen af linjen og grænsen, som det er bemyndiget af begge parter i de nævnte skibe, vedtages i enighed.

Disse både skal fortsætte deres kurs sammen til Kap Verde-øerne, hvorfra de skal lægge en direkte kurs mod vest, til en afstand af 370 leagues, som de ovennævnte personer er enige om, og målt uden at disse parter er forudindtagede. Når dette punkt er nået, vil det blive fastlagt, som det sted og mærke, hvor solens grader eller den nordlige breddegrad skal måles, enten ved daglige sejlads målt i leagues, eller på enhver anden måde, man er enige om vil være bedre til at bedømme med. Denne linje skal trækkes fra nord til syd, fra den arktiske pol til den antarktiske pol. Og når denne linje er blevet bestemt, som vist overfor, skal de, der er blevet sendt af